Warszawa, 14 września 2026 r.

dr hab. Dorota Dzienisiuk
Katedra Prawa Ubezpieczeń
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski

Recenzja
osiągnięć naukowych i aktywności naukowej dr Małgorzaty Gajdy-Durlik
przygotowana w związku z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

1. Wstęp.

W związku z powołaniem mnie na recenzentkę w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Małgorzacie Gajdzie-Durlik w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne przedstawiam recenzję, której przedmiotem jest ocena spełnienia warunków sformułowanych w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. 2024 r., poz. 1571 z późn. zm.).

Stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa Pani Małgorzata Gajda-Durlik uzyskała na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej „Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych". Został on nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie z dnia 9 czerwca 2004 r.

2. Ocena osiągnięcia naukowego.

1. Jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego doktor Małgorzata Gajda-Durlik we wniosku złożonym w dniu 27 listopada 2025 r. wskazała autorstwo monografii pt.: Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych, Rzeszów 2025, liczba stron: 516, ISBN: 978-83-68373-34-9. Wydawcą jest Bonus Liber, wydawnictwo ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie (Unikatowy Identyfikator Wydawnictwa – 17400).

Przedmiotem monografii jest teoretyczne ujęcie obecnego modelu regulacji postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych jako fragmentu regulacji dotyczącej postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Problematyka prawidłowej i efektywnej realizacji uprawnień nabytych przez ubezpieczonych jest kluczowa dla prawa ubezpieczeń społecznych i funkcjonowania systemu emerytalnego i rentowego. Wiąże się z dostrzegalnym rozziewem między oczekiwaniami społecznymi dotyczącymi jej przebiegu a skomplikowaniem regulacji prawnej i praktycznym przebiegiem postępowań. Jej zbadanie musi odnosić się regulacji przynależnej do wielu gałęzi prawa, posługujących się odmiennymi konstrukcjami i pojęciami oraz analizowanych z zastosowaniem różnych metod. Dokonywane zmiany w ramach poszczególnych gałęzi prawa wpływają na ocenę ich konstrukcji, wzajemnych relacji pomiędzy nimi i prowadzą do dezaktualizacji wcześniejszych ustaleń i poglądów. Dlatego stale potrzebna jest pogłębiona teoretyczna refleksja oraz wyjaśnianie złożonej struktury postepowania w sprawach ubezpieczeń społecznych. Wybór tematu monografii należy zatem ocenić pozytywnie.

2. Na pozytywną ocenę zasługują również założenia dotyczące sposobu opracowania podjętego tematu. Jak stwierdzono w Zakończeniu (str. 467) przeprowadzona została analiza „obowiązującego stanu prawnego w konfrontacji z ideą, która leżała u podstaw modelu regulacji prawnej postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w tym w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych, a także poglądów doktryny i literatury". Analiza ta objęła dwie odrębne, ale funkcjonalnie powiązane procedury – administracyjną i cywilną, przy czym każda z nich, jak przekonująco wykazano w monografii, odbiega od modelu klasycznego. Spoiwem było odniesienie badanych rozwiązań do teoretycznych koncepcji „procedury hybrydowej" lub „modelu hybrydowego" na tle zauważalnej komplementarności administracyjnych i cywilnych metod regulacji stosunków prawnych („konwergencji metod regulacji prawnej"). Przekonujący jest wniosek o ograniczonej przydatności tej koncepcji z punktu widzenia rozważanego modelu, opartego na dwóch niezależnych, odrębnych procedurach prawnych oraz o modelu regulacji prawnej postępowania ujmowanego jako struktura (układ proceduralny) o złożonym charakterze, opartym na założeniu spójnego i logicznego ciągu czynności procesowych podejmowanych w hierarchicznie i chronologicznie określonym układzie relacji postępowań przed organem rentowym i sądem powszechnym, a także o następstwie czasowym między postępowaniami, które mają niejako swoją równorzędną pozycję (zob. str. 303).

Koncepcja monografii zakłada zatem całościowe ujęcie i ocenę przebiegu postępowania od wniosku o świadczenie po zakończenie postepowania przed sądami powszechnymi (przy czym można odnotować, że stosunkowo mało uwagi poświęcono procedurom odwoławczym w ramach postępowania sądowego) oraz odniesienie ich do teoretycznych poglądów nauk proceduralnych, administracyjnych i cywilnych. Jest to szersze podejście niż przyjęte w dotychczasowych opracowaniach z zakresu tej problematyki, koncentrujących się zwykle, jak się wydaje głównie z przyczyn praktycznych, na jednym z rodzajów postępowania.

Książka ma również walory praktyczne. Może być ona przydatne w codziennym stosowaniu przepisów, choć niekiedy pomija społeczny odbiór doświadczeń na tle ich stosowania. Przykładowo kilkakrotnie w pracy (np. str. 448) o roli sądów rozpoznających sprawy ubezpieczeniowe, ich obowiązku wszechstronnego wyjaśnienia sprawy i dopuszczenia dowodu, o którego przeprowadzenie nie wnosiły strony, co zdaje się odbiegać od zauważalnej praktyki.

3. Od strony metodologicznej zaprezentowane rozważania można uznać za spójne i konsekwentne. Wywód jest prowadzony przy dużej samoświadomości metodologicznej. W monografii klarownie określono jej cele, tezy oraz zastosowane metody badawcze, które należy uznać za adekwatne (zob. Wstęp i Rozdział 1). Nie występują odwołania od innych systemów prawa procesowego niż polski, co można wiązać z poruszaną problematyką, ściśle uzależnioną od ukształtowania prawa krajowego.

Struktura pracy odpowiada jej tematyce i koncepcji. Niejako równolegle poruszane są grupy zagadnień dotyczących prawa procesowego administracyjnego (Rozdziały 3 i 5) oraz cywilnego (Rozdziały 4 i 6). Zwieńczeniem jest przedstawienie modelu regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych oraz odniesienie jej do koncepcji procedury hybrydowej (Rozdziały 7 i 8). W związku z deklarowanym celem pracy i przedstawionymi wnioskami niedosyt budzi opis kluczowej dla monografii koncepcji i pojęcia „procedur hybrydowych", sprowadzające się do krótkiego wskazania, że je „recypowano z amerykańskiej nauki prawa i postępowania administracyjnego", gdzie oznaczają postępowania szczególne o charakterze prawotwórczym, prowadzone przy wykorzystaniu instytucji procesowych typowych dla działalności orzeczniczej. Powołano się na jedną polską publikację i nie wskazano bezpośrednich źródeł amerykańskich (str. 438).

Na aprobatę zasługuje problemowe ujęcie poszczególnych poruszanych zagadnień. Są one przedstawione jako „właściwości" danego postępowania, a nie opis przebiegu poszczególnych czynności.

Książka dotyczy stosunkowo złożonej, technicznej i posługującej się wyspecjalizowanym językiem regulacji zaliczanej do różnych dziedzin prawa (przede wszystkim ubezpieczeń społecznych, procedury administracyjnej i cywilnej, w stosunkowo niewielkim rozmiarze również konstytucyjnego). Dlatego od strony warsztatowej należy podkreślić staranne opracowanie stylistyczne tekstu i jego komunikatywność. Wyjątkiem jest nieoczywiste używanie zwrotu o „klauzuli generalnej w art. 1 pkt 1 i 2 k.p.a."(np. str. 124 i 136).

4. Monografia jest bogata w informacje i przemyślenia, stosunkowo ciekawie napisana, z interesującymi i przekonującymi wnioskami. Została ona przygotowana dla osiągnięcia celów z zakresu prawa proceduralnego (administracyjnego i cywilnego), w bardzo niewielkim rozmiarze z zakresu materialnego prawa ubezpieczenia społecznego, czy szerzej ujętego prawa socjalnego. Mimo to, jeżeli chodzi o sposób ujęcia tematyki, można ją potraktować jako kolejny przykład zauważalnego zjawiska spowodowanego, jak się wydaje, rozproszeniem i skromnym rozmiarem badań nad ubezpieczeniami społecznymi (w tym kwestiami proceduralnymi). Rozstrzygnięcie wielu istotnych problemów (do takich zaliczam tematykę rozprawy) wymaga odniesienia się do podstawowych zagadnień tej dziedziny prawa (charakter stosunków prawnych, zakres podmiotowy, właśnie sposób rozstrzygania sporów, uwarunkowania konstytucyjne) i dopiero zbudowanie na tej podstawie całościowej wizji procesów społecznych i prawnych pozwala na odniesienie się do rozwiązania danego problemu, który może się wydawać nawet bardzo szczegółowy w stosunku do rozmiaru i zakresu uwzględnianych zagadnień. Wydaje się, że ten rozpowszechniony sposób prowadzenia badań tłumaczy rozbieżność opinii o instytucjach prawa ubezpieczeń społecznych i z nimi związanych. W wielu obszarach można przyjąć odmienne założenia lub dojść do innych wniosków niż pozostali przedstawiciele doktryny, którzy zajęli się daną kwestią. W tym sensie praca pomaga wypełnić dostrzegalny niedosyt ustaleń z zakresu postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych we fragmencie dotyczącym świadczeń emerytalno-rentowych.

W tym kontekście chciałabym przedstawić rozstrzygnięcie na korzyść Habilitantki wątpliwości, które praca wywołuje, przede wszystkim w dwóch obszarach. Pierwszy z nich dotyczy wybranej problematyki w kontekście wcześniejszych prac Habilitantki. Dotychczas

opublikowała ona dwie monografie o tematyce i tytułach zbliżonych do ocenianej pracy „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" z 2025 r. Pierwsza z nich „Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych" została opublikowana w 2005 r. (taki był również temat rozprawy doktorskiej), a druga – „Postępowanie administracyjne szczególne w sprawach ubezpieczeń społecznych" w 2020 r. W 2018 r. i w 2021 r. zostały opublikowane obszerne fragmenty w Systemie Prawa Administracyjnego Procesowego (tom II i tom IV), których ślady można również odnaleźć w tekście z 2025 r. W przywołanych powyżej opracowaniach, zwłaszcza w monografii z 2025 r., były wykorzystywane dość obszerne fragmenty wcześniejszych publikacji. Należy przede wszystkim zwrócić uwagę na podobieństwa między ocenianą tu monografią „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" z 2025 r. i książką „Postępowanie administracyjne szczególne w sprawach ubezpieczeń społecznych" z 2020 r. (zob. przykładowo odpowiednio str. 213 a str. 17 – 18; str. 218 – 219 a str. 32 – 33; str. 140 – 143 a str. 71 – 72; str. 264 – 265 a str. 102 – 103; o dowodach str. 221 a str. 30; o wyłączeniu dopuszczalności ugody: str. 277 – 279 a str. 41 i 132 – 134; a także odpowiadające sobie teksty odpowiednio na stronach: 39 – 124; 139 – 51; 55 – 145; 57 – 147; 61 – 146; 268 – 126; 274 – 127; 275 – 230, 283 – 118). Całościowe uwzględnienie zakresu, koncepcji, układu i proporcji tekstu w poszczególnych publikacjach uwidacznia jednak różnice w sposobie i celu wykorzystania badanych kwestii, nawet powtarzanych fragmentów tekstu, które występują w różnej kolejności i w odmiennym układzie redakcyjnym (podział na akapity, niezmiennie nieco za długie...). Informacje są przedstawiane pod innym kątem i w innym celu; są uzupełnione obszernymi nowymi wywodami, wprowadzeniami, komentarzami i wnioskami. Występuje znaczna liczba przypisów wskazujących na własne publikacje Autorki. Skłaniam się zatem ku potraktowaniu tych powtarzalnych elementów jako „fundamentalnej" niezmiennej warstwy faktograficznej badań, przydatnej dla zachowania toku wywodu. Wykorzystanie ich w przyjętych układach prawdopodobnie wynikało ze względów pragmatycznych i ekonomiki analizy. Usunięcie tych fragmentów utrudniłoby odbiór tekstu, a mocno wątpliwe jest, czy ich jeszcze dalej idące przeredagowanie wniosłoby coś nowego do rozważań i sformułowanych wniosków. Przykładowo wydaje się oczywiste, że w książce z 2025 r. wykorzystano wiedzę, która stanowiła podstawę publikacji „Problematyka dekodyfikacji a proces rozwoju polskiego prawa o postępowaniu administracyjnym" z 2007 r. lub „Regulacja prawna postępowania w sprawach emerytalno-rentowych – uwagi na tle ujęcia legislacyjnego po nowelizacji z 2011 r.", ale zdecydowanie nie można mówić o powieleniu badań lub tekstu.

Przede wszystkim w ocenianej monografii „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" w stosunku do wcześniej podejmowanej problematyki koncentrującej się na postępowaniu administracyjnym występuje osobna część dotycząca postępowania cywilnego. To właściwie równoległe uwzględnianie i analizowanie zasad i instytucji obu gałęzi prawa świadczy, moim zdaniem, o rozwoju naukowym Habilitantki i jej gotowości do ambitnego stawiania zadań badawczych. Przemawia za tym również bardziej rozbudowany aparat pojęciowy oraz zdecydowanie pogłębione i bardziej teoretyczne podejście do poruszanego tematu.

Dotychczas kwestie dotyczące postępowania cywilnego dr M. Gajda-Durlik poruszała w mniejszym zakresie lub sporadycznie (np. we wspomnianej powyżej publikacji z 2005 r., w Systemie Prawa Administracyjnego Procesowego z 2018 r. oraz w artykule pt. Konstytucyjne podstawy rozgraniczenia właściwości sądów powszechnych i administracyjnych a „sąd właściwy" w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w Przeglądzie Prawa Konstytucyjnego z 2025 r.). Monografię można zatem uznać za odniesienie dużej i sprawdzonej wiedzy z zakresu postępowania administracyjnego do nauki o prawie postępowania cywilnego. Jest to cenne ujęcie, gdyż zwykle raczej dzieje się odwrotnie. Odwoływanie się do poszczególnych instytucji postępowania administracyjnego w związku z toczącym się postępowaniem cywilnym jest bowiem przydatne z punktu widzenia metodologii pracy sędziów (zob. publikacje B. Gudowskiej i G. Szyburskiej - Walczak; komentarze do przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych). Tę zmianę perspektywy, samą w sobie, można już postrzegać w kategoriach wkładu w rozwój nauk prawnych.

Drugi obszar wątpliwości wiąże się z wyrażonym w tytule monografii zakresem badań oznaczającym kompleksowe i przekrojowe podejście do przebiegu procedur, ale nie do zakresu spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Na tle wcześniejszych publikacji odnoszących się do postępowania „w sprawach ubezpieczeń społecznych" tekst jest skoncentrowany na „sprawach świadczeń emerytalno-rentowych". Związane jest to z wyraźnie wyodrębnionym przedmiotem regulacji ustawowej i podustawowej. Już w publikacji z 2020 r. Autorka przypisała temu wycinkowi cechę reprezentatywności („Postępowanie administracyjne szczególne w sprawach ubezpieczeń społecznych", str. 77), mimo że interesująco wskazała również zagadnienia poza nim (np. str. 64 – 65, str. 129 i str. 50 o zasiłkach chorobowych; wątek indywidualizacji rozstrzygnięcia a stosowana forma decyzji). Wobec bogactwa poruszanych w monografii wątków związanych z przebiegiem

postępowań takie ujęcie wydaje się zbyt wąskie i ostrożne. Wprawdzie pozwala ono na przedstawienie bardziej spójnych i wyraźniejszych wniosków (np. pomija się kwestie związane ze składkami i postępowaniem egzekucyjnym – zob. str. 383), ale jednocześnie utrudnia postrzeganie zaprezentowanego modelu w szerszym (lub pełnym) kontekście i prowadzi do pominięcia ważnych wątków (zob. poniżej o roli i pozycji ubezpieczonych w różnych fazach stosunków ubezpieczeń społecznych – str. 8), różnice w postępowaniach między fazą gwarancyjną a realizacyjną, uproszczenie strony podmiotowej w analizie skutków rozstrzygnięć, np. podjętych wobec albo przy udziale płatnika składek). Sprawia wrażenie, że potencjał przeprowadzonych badań nie został w pełni wykorzystany. Jako przykład można podać bardzo ważne w praktyce postępowania dotyczące ustalania i poboru składek, ochronę ubezpieczonego w fazie gwarancyjnej ubezpieczenia przy sporze z płatnikiem składek lub ZUS i przy braku decyzji oraz pytanie, jak z punktu widzenia przedstawionego w 2025 r. modelu potraktować czynności pracodawcy i innych płatników składek w zakresie ubezpieczeń społecznych, czyli kwestie poruszone w publikacji z 2020 r. (np. str. 50, 78, 80 i nast.). Interesujące byłoby sprawdzenie, czy ustalenia dotyczące zbadanego wycinka odpowiadałyby wnioskom dotyczącym całości postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Wydaje się, że opisowi modelu mogłoby się przysłużyć również objęcie nim kwestii kosztów postępowania i opłat (np. w związku z treścią odwołania wnoszonego do sądu i podawaniem wartości przedmiotu sporu – ok. str. 320).

5. W monografii przyjęto stanowisko w niektórych kontrowersyjnych sprawach z zakresu nauki i procedury ubezpieczeń społecznych. Przykładowo na tle występujących w doktrynie sporów o charakter prawny stosunków ubezpieczenia społecznego można zauważyć, że sposób ich przedstawienia w tekście rozprawy dostarcza argumentów na rzecz cywilnego charakteru ubezpieczeń społecznych. Jeden z argumentów dotyczył wprowadzenia otwartych funduszy emerytalnych, II i III filaru do systemu, co – jak się wydaje – wymaga obecnie przewartościowania wobec zmian regulacji prawnej i zmiany charakteru członkostwa w otwartym funduszu emerytalnym (zob. str. 390). Określenie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych w Kodeksie postępowania cywilnego wskazuje, że sprawy o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami lub ich organami oraz sprawy ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (art. 476 § 3) mają inny charakter niż sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 1 pkt 1). Ta

uwaga ma wskazać, że dostrzegalna jest paralela miedzy przenikaniem się cech administracyjnoprawnych i prywatnoprawnych w prawie materialnym ubezpieczeń społecznych i w prawie proceduralnym odnoszącym się do dochodzenia wynikających z niego roszczeń, co potwierdza wagę podjętych analiz.

Wśród wątków, które zasługiwały na bardziej pogłębiony opis można wskazać relacje pomiędzy różnymi uczestnikami postępowań. Na przykład, dlaczego niekiedy podkreśla się w postępowaniu przewagę ZUS a niekiedy pisze o równorzędnych pomiotach stosunków ubezpieczeń społecznych. W pracy przeanalizowano między innymi ważną kwestię zgodności obecnej regulacji z art. 78 Konstytucji (zob. str. 400 i nast.), szkoda, że brakuje wyraźnego rozstrzygnięcia. W pewnym sensie jest to powiązane z uwagą, że „struktura i mechanizmy dochodzenia roszczeń na drodze postępowania sądowego zostają rozszerzone o sformalizowaną fazę przedsądową" (str. 422– 423, podobnie w innych miejscach). Powstaje pytanie, czy oznacza to „przewagę" postępowania sądowego w kontekście celu, jaki ma osiągnąć postępowanie w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych. Dlatego interesujące byłoby głębsze przedstawienie w książce aksjologii przedstawianego modelu i określenie jego celu lub celów (np. czy jest nim ochrona tylko ubezpieczonego, czy również FUS, i pośrednio ubezpieczonych). W monografii przedstawiono ustalenia dotyczące aksjologii obowiązujących rozwiązań (zob. np. str. 221, 392, 462 – 463) jako gwarantujących szczególną ochronę słusznego interesu ubezpieczonego (np. w kontekście dowodzenia), standard rzetelnego procesu sądowego. Sformułowano pewne założenia o funkcjach procedur i ich realizacji, mimo że niektórym aspektom, jak się wydaje ważnym, poświęcono stosunkowo mało miejsca, a w praktyce dostrzegalne są poważne problemy na tym tle. Przykładem może być właśnie problematyka dowodów i ich przeprowadzania przez sąd, gdyż fragmenty na ten temat są inspirujące, szczególnie w powiązaniu z przedstawioną powyżej refleksją na temat zakresu pracy ograniczonym do spraw świadczeń emerytalno-rentowych. W praktyce wiąże się to z poważnymi praktycznymi problemami, które dotykają ubezpieczonych w fazie gwarancyjnej i w fazie realizacyjnej stosunków ubezpieczeń społecznych. W tej pierwszej fazie zakłada się ich prawie całkowite uzależnienie od działań płatników składek, jedynie z możliwością wtórnej, korygującej aktywności w celu ustalenia praw i obowiązków przez ZUS. Następnie na etapie wszczęcia postępowania o świadczenia emerytalne lub rentowe panuje skrajny formalizm (zob. np. str. 221–222) wciąż uzależniający ubezpieczonego od postawy płatnika składek. Natomiast na etapie postępowania sądowego, gdy przestają obowiązywać ograniczenia dowodowe, oczekuje się od ubezpieczonego aktywnej postawy ubezpieczonego dochodzącego swych praw (str. 265– 266). W kontekście

dostrzegalnej praktyki funkcjonowania sądownictwa uwagi o „ochronie jednostki jako słabszej strony procesu" wymagałyby pogłębionego komentarza.

Tu właśnie znowu wydaje się ważna kwestia zakresu pracy: czy ujęcie takie byłoby aktualne w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym lub wyłączenie z nich, albo o składki w związku z podkreślaniem w pracy elementów cywilnoprawnych i zobowiązaniowych. Szczególnie, w kontekście wzmiankowanej w książce historycznej bliskości regulacji o ubezpieczeniach społecznych i zobowiązaniach podatkowych, teraz całkowicie wyodrębnionych; bowiem . – w tym sensie chyba można mówić o elementach zobowiązaniowych w prawie ubezpieczeń społecznych. Jednak działają one dwustronnie: roszczeniom ubezpieczonych wobec ZUS o świadczenia odpowiadają roszczenia ZUS jako dysponenta Funduszu Ubezpieczeń społecznych wobec ubezpieczonych i płatników składek o składki.

6. Monografia dr Małgorzaty Gajdy-Durlik „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" jest opracowaniem dotyczącym ważnego zagadnienia teoretycznego i społecznego wyrażonego w złożonych regulacjach prawnych oraz dyskutowanego w nauce prawa zwykle wycinkowo. Nie ulega wątpliwości, że przedstawiona praca, głównie dzięki kompleksowości analizy, zajmuje ważne miejsce w dyskusji na temat ubezpieczeń społecznych oraz rozgraniczenia prawa administracyjnego procesowego i prawa cywilnego procesowego, zgodnie z deklarowanym celem badań (zob. np. str. 437). Jednocześnie książka może być przydatna w rozwiązywaniu wielu problemów szczegółowych i praktycznych. Jest opracowaniem potrzebnym i wartościowym, dopracowanym warsztatowo.

Za osiągnięcie naukowe należy uznać kompleksowe przedstawienie w monografii teoretycznych problemów polskiej regulacji dotyczącej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych, zwłaszcza modelu rozgraniczenia prawa administracyjnego procesowego i prawa cywilnego procesowego na tle koncepcji procedury hybrydowej. Pogłębioną analizę tych procedur uważam za znaczny wkład w rozwój nauki o ubezpieczeniach społecznych i prawie proceduralnym. Na podstawie informacji i analiz zawartych w książce formułowane są interesujące i inspirujące wnioski szczegółowe, a przede wszystkim ogólny wniosek dotyczący relacji postępowania administracyjnego i sądowego w sprawach emerytalno-rentowych do koncepcji procedur hybrydowych oraz ich wzajemnych powiązań. Opracowanie zawiera liczne myśli porządkujące złożoną materię i dużo wyjaśniające. Dokładność badań oraz zaprezentowana umiejętność przekonującego

sformułowania syntetycznych wniosków zwiększają zasób wiedzy na temat dochodzenia roszczeń w sprawach emerytalno-rentowych i szerzej – w postepowaniach przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych.

Z powyższych względów w mojej opinii monografia dr Małgorzaty Gajdy-Durlik „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" powinna być uznana za osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład Autorki w rozwój nauki prawa.

3. Ocena aktywności naukowej.

Dorobek naukowy dr Małgorzaty Gajdy-Durlik wskazuje na jej stałą aktywność naukową. Publikacje ukazywały się w rzetelnych wydawnictwach i czasopismach naukowych (Studia Prawa Publicznego, Przegląd Prawa Konstytucyjnego) i w wyspecjalizowanych opracowaniach zbiorowych, powiązanych z wyraźnymi kierunkami zainteresowań badawczych, głównie z zakresu prawa postępowania administracyjnego. Należą do niego przede wszystkim dwie monografie (z 2005 r. i z 2020 r.), przywoływane już powyżej, poruszające istotne podstawowe zagadnienia postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych.

Wśród dorobku Habilitantki uwagę zwraca dokonana w 2019 r. aktualizacja komentarzy do ustaw o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz o świadczeniach rodzinnych przygotowanymi przez uznanych autorów. W odniesieniu do świadczeń rodzinnych przygotowane przez nią obszerne objaśnienia dotyczą ważnych dla tej tematyki kwestii, głownie proceduralnych.

Zasadnicza część ocenianego dorobku naukowego dotyczyła zagadnień należących do prawa proceduralnego, ściśle powiązanych z problematyką poruszaną w ocenianej powyżej monografii. Wyjątkiem są wystąpienia konferencyjne i publikacje na temat ogólnych zagadnień kodyfikacji prawa administracyjnego (2006 – 2009, 2017 r.), milczenia administracji (2004 i 2018 – 2019 r., ze wzmiankami o milczącym załatwianiu spraw występującymi w monografii), egzekucji ze świadczeń (2004 r.). Odnotowując pewną powtarzalność poruszanych tematów należy uwzględnić zmieniający się stan prawny wpływający na potrzebę nieustającej aktualizacji stanu wiedzy. Na uwagę zasługuje ciekawy tekst z 2012 r. pt. Wpływ cywilnoprawnej instytucji bezpodstawnego wzbogacenia na kształtowanie podstaw prawnych roszczeń ZUS z tytułu nienależnego świadczenia. Obejmuje on między innymi ciekawie postawiony i szczegółowo rozpatrzony problem

zakresu podmiotowego (reprezentacji) i oceny winy różnych osób w odniesieniu do obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Publikowane teksty charakteryzują się dociekliwym podejściem do tematu, są szczegółowe i wykazują dążenia do naukowego uogólniania wniosków wynikających z drobiazgowych analiz, a więc wykazują się tymi samymi cechami, co przedstawiona monografia. Wskazuje to na naukową i metodologiczną konsekwencję w prowadzonych badaniach.

Działalność naukowa Małgorzaty Gajdy-Durlik obejmuje mobilność w ramach programu Erasmus + (Słowacja) i jeden tekst opublikowany w języku angielskim. Wykazana aktywność konferencyjna, zarówno w roli uczestnika jak i organizatora jest powtarzalna i stała. Zajmował się ważną, często nową tematyką (np. elektronizacji administracji i dowodu z dokumentu elektronicznego w postępowaniu administracyjnym). Habilitantka wykazała również udział w związanych z głównym przedmiotem badań projektach badawczych, o potencjalnie dużym znaczeniu społecznym.

Pani dr Małgorzata Gajda-Durlik wykazuje także znaczną aktywność pozanaukową. Prowadzi zróżnicowane zajęcia w szkołach wyższych na różnych kierunkach oraz uczestniczyła w przygotowaniu materiałów dydaktycznych. W poświęconej prawu socjalnemu części Repetytorium z prawa administracyjnego zaprezentowała szeroką koncepcję prawa socjalnego, uwzględniającą teoretyczne podejście do systematyki prawa. Była promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich.

Habilitantka popularyzuje naukę wśród otoczenia społecznego, między innymi w formie szkoleń dla kadr administracji publicznej i zajęć na aplikacji radcowskiej. Jest ona radcą prawnym oraz (od wielu lat) członkiem etatowym w Samorządowym Kolegium Odwoławczym w Rzeszowie.

Pani dr Małgorzata Gajda-Durlik wykazuje się również szeroką aktywnością organizacyjną. Wielokrotnie przez dłuższe okresy pełniła rozmaite funkcje w ramach uczelni i organizowała konferencje naukowe. Na podkreślenie zasługuje gotowość do popularyzacji wiedzy ważnej dla praktyki funkcjonowania administracji publicznej oraz zdolność długotrwałego łączenia wielu różnych obszarów działalności.

Podsumowując, aktywność naukowa dr Małgorzaty Gajdy-Durlik jest zróżnicowana, stała i zasługuje na pozytywną ocenę. Jest ona wystarczająca, żeby uznać ją za istotną dla nauki szeroko rozumianego prawa proceduralnego i prawa socjalnego jest znaczący w rozumieniu Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

4. Konkluzja.

Odnosząc się do kryteriów sformułowanych w 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce należy stwierdzić, że aktywność naukowa dr Małgorzaty Gajdy-Durlik jest znacząca. Składają się na nią interesujące publikacje, aktywny i bierny udział w konferencjach, praca związana z projektami badawczymi oraz szeroka działalność popularyzatorska. Przedstawioną przez Habilitantkę monografię „Model regulacji prawnej postępowania w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych" należy uznać za kompleksowe opracowanie zagadnienia badawczego o doniosłym znaczeniu naukowym i praktycznym. Monografia stanowi istotny wkład w rozwój nauki prawa, w szczególności w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz postępowania administracyjnego i cywilnego. Wobec spełniania ustawowych warunków uzasadnione jest nadanie dr Małgorzacie Gajdzie-Durlik stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Dorota Dzienisiuk